

Bokanmeldelse

Et dypdykk i psykoterapiens metaforikk

Anders Ågmo

professor emeritus, Institutt for psykologi, Universitetet i Tromsø

Hvordan påvirker metaforer vår verdensanskuelse? Hvordan kan terapeuten fortolke pasientens valg av metaforer? Disse og andre spørsmål forsøker Gudrun Olsson å svare på i boken sin.

BOK *I metaforenas landskap. Om livet, döden och kärleken*

FORFATTER Gudrun Olsson, professor ved Strömstad Akademi

ÅR 2020

FORLAG Carlsson Bokförlag, Stockholm

SIDER 376

Det er helt ukontroversielt å påstå at metaforer er en del av hverdagslivet til alle oss språkproduserende vesener. Den viktige plassen metaforer har i språket, er selvsagt godt kjent blant filosofer, språkvitere og mange andre. Derfor finnes det en relativt vidløftig og rikholdig litteratur om temaet. Spørsmålet blir da umiddelbart om vi trenger enda en metaforbok. Med andre ord: Tilfører Gudrun Olssons bok noe nytt?

Det første kapitlet er en presentasjon av ulike tilnæringsmåter for å begripe og analysere metaforens indre natur. Selv om det som står her, hverken er nytt eller bemerkelsesverdig, er dette en forutsetning for at flere av de følgende kapitlene skal være meningsfulle. Forfatteren sparer oss altså for besværet med å finne frem andre bøker for å få denne nødvendige basiskunnskapen.

Metaforer i terapi

En stor del av de resterende kapitlene analyserer og diskuterer bruk av metaforer i den psykoterapeutiske prosessen, ut fra det psykoanalytiske perspektivet. Forfatteren bruker ofte fortellinger fra tidligere klienter, der de beskriver sine erfaringer med og tanker om sin egen

psykoanalyse. Disse fortellingene danner grunnlaget for en drøfting av klientens bruk av metaforer. Dette følges av en beskrivelse av grunnleggende metafortyper. Blant annet diskuteres metaforer basert på det fysiske rommet, eller på kroppsdelene, særlig hånden. Denne delen av boken er meget lesverdig etter min mening, og presenterer en del innsikter som bør være av interesse for alle terapeuter, uavhengig av teoretisk tilnærming.

Deretter kommer flere kapitler om kjærlighet. Forfatterens påskudd er at metaforer er av spesiell betydning i vår opplevelse av kjærlighet. Det kan nok være riktig, men i disse kapitlene henvises metaforene til en birolle. Forfatterens egne erfaringer er også hovedtema i kapitlene om sorg og reisende. Denne selvutleveringen er kanskje beundringsverdig, men samtidig begrenser slik egosentrisme perspektivet fra det allmenngyldige til det strengt personlige. Det er vanskelig å forstå hvorfor disse delene av boken vies så stor plass

I de aller fleste kapitlene serveres vi fragmenter av poesi fra svenske poeter som Karin Boye, Gunnar Ekelöf og Nils Ferlin. Jeg er usikker på hvor mye de tilfører, personlig finner jeg dem snarere forstyrrende, men jeg er ikke spesielt opptatt av poesi i seg selv.

Spørsmålet om psykologiens sjel

Etter disse innvendingene er spørsmålet om denne boken tilfører metaforlitteraturen noe nytt. Utvilsomt! Selv om mye av fremstillingen baserer seg på hva andre har ment og mener om metaforer, er dette fortolket og satt inn i en psykoterapeutisk kontekst. Noen kan nok mene at fortolkningene er uriktige eller usannsynlige, men det kan sies om mange fortolkninger. Muligheten til å være uenig med forfatteren må betraktes som en intellektuell stimulering heller enn en ulempe. Man kan også finne kritikk av den akademiske psykologien, spesielt av ambisjonen om å gjøre psykologien til en naturvitenskap. Gudrun Olsson er forankret i den humanistiske tradisjonen, med en forkjærlighet for kvalitative metoder og en åpenbar mistro til kvantifiseringshysteriet som har rammet mange kliniske psykologer.

Fremstillingen er som oftest på et høyt intellektuelt nivå, men den kan også synke til det trivielle. Et eksempel er bruken av en helt banal barnefortelling, inklusive den sjablongmessige beskrivelsen av hunders overnaturlige evner, for å illustrere menneskenes forhold til dyr og til hverandre. Det må også nevnes at boken er illustrert med flere fotografier tatt av forfatteren selv. Av og til er det mulig å ane hva som er den tenkte hensikten med disse bildene, men som oftest tjener de til å stimulere fantasien.

Gudrun Olsson byr på tankevekkende lesning, med et utall synspunkter på hvordan metaforer er en naturlig del av flere elementer i psykoterapien, spesielt i den psykoanalytiske. Disse synspunktene kan også være verdifulle for dem som foretrekker andre terapiformer.